

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

ТІТЯЄВ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

УДК 338.53:332.83

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБАЛАНСОВАНOSTІ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ З ПЛАТІЖНОЮ
СПРОМОЖНІСТЮ НАСЕЛЕННЯ**

Спеціальність: 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській національній академії міського господарства Міністерства освіти і науки України (м. Харків).

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
ГОРДІЄНКО НАТАЛІЯ ІВАНІВНА,
Харківська національна академія міського господарства, професор кафедри обліку і аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
АМОСОВ ОЛЕГ ЮРІЙОВИЧ,
Академія державного управління
при Президентові України, Харківський регіональний інститут, перший заступник директора,

кандидат економічних наук, доцент
БЕРЕЖНА АЛЛА ЮРІЇВНА,
Регіональне відділення Фонду Державного майна
по Полтавській області, заступник начальника.

Захист дисертації відбудеться «___» _____ 2009 р. о ___ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківської національної академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, в залі засідань Вченої ради академії (конференц-зал № 1).

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Харківської національної академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розіслано «___» _____ 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.В. Момот

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Надійне і якісне комунальне обслуговування потреб населення та можливості його повного задоволення мають особливе соціально-економічне значення. У цій сфері найбільш очевидно простежується взаємозв'язок економічної ефективності діяльності кожного підприємства із соціальними результатами надання населенню комунальних послуг.

Актуальність теми. Недосконалість наукового обґрунтування стратегічного розвитку житлово-комунального комплексу протягом усього періоду реформування галузі негативно позначилась на фінансових результатах його господарської діяльності. Особливу соціально-економічну гостроту за останні роки набула проблема незбалансованості ринкової вартості послуг житлово-комунальних підприємств з платіжною спроможністю населення.

Вирішенню окремих теоретичних і практичних проблемних аспектів реформування житлово-комунальної сфери присвячені роботи цілого ряду вітчизняних і закордонних вчених: Амоші О.І., Амосова О.Ю., Белопольського М.Г., Бережної А.Ю., Бубенка П.Т., Гури Н.О., Дубіщева В.П., Качали Т.М., Крамаренко Г.О., Короткого Г.І., Кукси В.П., Ніколаєва В.П., Оніщука Г.І., Святоцької В.Г., Семчука Г.М., Сергієнка В.І., Руля М.В., Ряховської Г.М., Тагі-Заде Ф. Г., Шутенка Л.М., Юр'євої Т.П. та інших.

Разом з тим недосконалість існуючої протягом багатьох років системи фінансового забезпечення діяльності житлово-комунальної галузі стала найбільш вагомою перешкодою в реалізації державних програм проведення реформи. Актуальність наукового пошуку шляхів гармонійної збалансованості ринкової вартості послуг житлово-комунальних підприємств з платіжною спроможністю населення обумовлена існуванням довгострокового системного дисбалансу між формуванням доходів та витрат на підприємствах галузі, відсутністю позитивних ознак покращання якості наданих населенню житлово-комунальними послуг, непомірно високими витратами енергоресурсів, інвестиційною непривабливістю житлово-комунального комплексу для залучення приватного капіталу.

Вищезазначене обумовило актуальність, мету та завдання дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складовою частиною розробок Харківської національної академії міського господарства в рамках державної бюджетної та госпрозрахункової тематики. Автором, в рамках виконання госпрозрахункової теми № 1525/99 від 01.06.1999 р. «Розробка норм обслуговування та нормативів чисельності для адміністративно-управлінських працівників, виробничого та обслуговуючого персоналу, зайнятого утриманням житлового фонду міста Харкова і методичні вказівки по їх застосуванню», розроблені й впроваджені рекомендації щодо використання в житлово-експлуатаційних організаціях відрядних розцінок на виконання робіт з приби-

рання прибудинкових територій і місць загального користування в житлових будинках. У держбюджетній науково-дослідній роботі за темою «Економічні проблеми розвитку підприємств житлово-комунального господарства» (номер державної реєстрації 0107U000248 від 15.12.2006 р.) автор провів аналіз показників діяльності і розглянув проблеми фінансового оздоровлення підприємств житлово-комунального комплексу міста Харкова.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій з визначення шляхів забезпечення еластичної збалансованості ринкової вартості послуг житлово-комунальних підприємств з платіжною спроможністю населення, що забезпечить необхідні фінансові умови для підвищення якості житлово-комунального обслуговування населення, наближеного до стандартів Європейського Союзу.

Поставлена в дослідженні мета обумовила вирішенням наступних завдань:

- розкрити протиріччя між ринковими принципами і сформованою практикою проведення цінової політики у сфері житлово-комунального комплексу;
- визначити особливості соціально-економічних функцій житлово-комунальних тарифів у процесі ринкової трансформації підприємств галузі;
- довести необхідність упорядкування регламенту та удосконалення органами місцевого самоврядування організаційних процедур розгляду і прийняття рішень про доцільність перегляду комунальних тарифів;
- обґрунтувати розширення системи критеріїв, які варто враховувати при збільшенні розмірів платежів населення за споживані послуги підприємств комунальної галузі;
- визначити ступінь залежності змін коефіцієнтів еластичності рівня комунальних платежів населення від динаміки зростання сукупних доходів домогосподарств;
- удосконалити науково-методичні підходи до концептуальних положень соціально-економічного обґрунтування послідовності переходу окремих підгалузей житлово-комунальної сфери на повну самоопкупність;
- всебічно висвітлити соціальну актуальність удосконалення сучасної організації надання населенню адресних житлових субсидій.

Об'єкт дослідження – процес збалансування ринкової вартості послуг підприємств житлово-комунальної сфери і платіжної спроможності населення при формуванні комунальних тарифів.

Предметом дослідження в рамках обраного об'єкта є теоретичні, методичні й прикладні аспекти переходу на повну оплату споживачами вартості житлово-комунальних послуг.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дисертаційної роботи стали наукові праці відомих вітчизняних і закордонних вчених в галузі

теорії ринкового ціноутворення, економіки й фінансів житлово-комунальних підприємств, маркетингових досліджень.

Для вирішення поставлених завдань у дисертації використані методи математичної статистики (визначення надійності вибірок із масивів статистичних показників), економіко-математичного й імітаційного моделювання (моделювання термінів погашення кредиторської заборгованості населенням за спожиті житлово-комунальні послуги за різних варіантів зростання сукупних доходів домогосподарств), лінійного програмування (оптимізація черговості сплати окремих послуг), стандартні функції електронних таблиць Microsoft EXCEL (визначення залежності коефіцієнтів еластичності підвищення рівня сплати вартості житлово-комунальних послуг від зростання сукупних доходів населення).

Наукова новизна отриманих результатів. Основний науковий результат дисертації полягає в розробці науково-методичних положень з досягнення збалансованості ринкової вартості послуг житлово-комунальних підприємств і платіжної спроможності населення шляхом інтеграції перспективного зростання його платіжного потенціалу, коефіцієнтів еластичності та індексації комунальних тарифів.

Наукова новизна результатів дослідження, що вноситься на захист, полягає в наступному:

удосконалено:

- теоретичні основи визначення потенційної платіжної спроможності населення щодо повної оплати ринкової вартості житлово-комунальних послуг на основі встановлення значень коефіцієнтів еластичності рівня сплати комунальних послуг та динаміки підвищення сукупних реальних доходів населення;

- регламент і склад процедур прийняття органами місцевого самоврядування рішень щодо необхідності підвищення розмірів житлово-комунальних тарифів, які на відміну від існуючої практики, передбачають розширення системи соціально-економічних критеріїв при індексації вартості комунальних послуг, а саме: динаміку інфляційних процесів; обсяг і структуру споживання суспільних благ; рівень реальних доходів різних соціальних груп населення та ступінь його зайнятості на ринку праці; розподіл сукупних доходів домогосподарств за квінтильними і децимальними групами;

- механізм скорочення довгострокової кредиторської заборгованості на основі використання методу лінійного програмування для оптимізації грошових потоків по сплаті населенням кожного виду комунальних послуг з можливістю послідовного і диференційованого переходу окремих підгалузей житлово-комунального комплексу на беззбиткову діяльність;

- порядок розрахунку бюджетного покриття витрат для забезпечення надання населенню адресних житлових субсидій шляхом розробки трьох балансів: балансу нормативних платежів населення за житлово-комунальні послуги по

скоригованим тарифам; балансу прогнозних платежів з урахуванням коефіцієнтів еластичності; балансу джерел фінансування адресних субсидій;

– організаційні підходи до нормативного регулювання диференціації рівня надання адресних житлових субсидій і рівня обов'язкової оплати домогосподарствами встановлених розмірів квартплати залежно від передбаченого законодавством прожиткового мінімуму громадян та належності родини до відповідної квінтильної групи розподілу населення за розміром середньодушових сукупних доходів;

одержали подальший розвиток:

– алгоритми економічного обґрунтування тарифів, що на відмінну від існуючих, враховують ступінь використання виробничих потужностей; режими споживання послуг; стимулювання заходів із ресурсозбереження;

– інструментарій моделювання на основі ітерацій процесів послідовного зменшення довгострокової кредиторської заборгованості підприємств житлово-комунального комплексу і поетапного, з урахуванням макроекономічних умов, переходу окремих його підгалузей на повну окупність експлуатаційних витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією споживаних населенням послуг.

Практичне значення отриманих результатів. Впровадження отриманих у дисертації результатів дає можливість проводити еластичну збалансовану тарифну політику, яка буде враховувати фінансові інтереси як виробників, так і споживачів житлово-комунальних послуг.

Результати дослідження впроваджені Департаментом житлового господарства Харківської міської ради (акт впровадження № 8 від 28.01.2008 р.) і Департаментом комунального господарства та енергетики Харківської міської ради (акт впровадження від № 19 від 22.04.2008 р.). Результати дисертаційної роботи також підтверджені впровадженням автором «Методики моніторингу збалансованості ринкової вартості житлово-комунальних послуг з платоспроможністю населення» (довідка щодо впровадження Державного комунального підприємства «ТВО «Харківкомунпромвод» від 17.04.2008 р. № 98).

Результати дисертаційного дослідження і монографію автора «Житлово-комунальні тарифи» використовують у навчальному процесі ХНАМГ на кафедрі міської і регіональної економіки при викладанні курсів: «Економіка підприємства» та «Особливості економіки підприємств ЖКГ», а також у дипломному проектуванні студентами спеціальності № 8.050107 «Економіка підприємства» (акт впровадження № 21 від 19.01.2009 р.).

Особистий внесок здобувача. Положення та рекомендації, відображені в тексті дисертації і подані до захисту, є результатом особистих досліджень автора. Висновки й положення дисертації мають самостійний характер. З наукових праць, що опубліковані у співавторстві, використані тільки ідеї і положення, отримані особисто автором, що визначені в списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертації доповідалися і отримали схвалення на XXX науково-технічній конференції викладачів й аспірантів Харківської державної академії міського господарства, (м. Харків, 2000 р.); на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми реалізації реформування галузі житлово-комунального господарства», (м. Харків, 2003 р.); на 1-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми й перспективи енерго-, ресурсозбереження житлово-комунального господарства», (м. Алушта, АР Крим, 2005 р.); на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Реалізація регіональних програм реформування та розвитку житлово-комунального господарства», (м. Алушта, АР Крим, 2005 р.); на 2-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи енерго-, ресурсозбереження житлово-комунального господарства», (м. Алушта, АР Крим, 2006 р.); на XXXIII науково-технічній конференції викладачів, аспірантів і співробітників Харківської національної академії міського господарства, (м. Харків, 2006 р.); на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Використання інформаційних технологій в обліку й аудиті», (м. Харків, 2007 р.); на 2-й Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Проблеми економіки, управління та розвитку підприємств у сучасних умовах» (м. Харків, 2008р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковані 20 наукових праць, з яких: 1 монографія, 11 робіт у фахових наукових виданнях і 8 тез доповідей і статей на конференціях. Загальний їх обсяг 14,9 друкованих аркушів, з яких особисто автору належать 14,2 друкованих аркуша.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із: вступу, 3-х розділів та висновків, додатків, списку використаних джерел. Робота викладена на 218 сторінках комп'ютерного тексту, містить 34 таблиці, 16 рисунків, список використаних джерел з 212 найменувань на 21 сторінці і 7 додатків на 10 сторінках. Обсяг основного тексту – 185 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано вибір і актуальність теми дисертації; визначена мета й основні завдання та методи дослідження, наукова новизна і практичне значення отриманих результатів; викладені основні положення, що подаються на захист.

У першому розділі – «Характеристика сучасного стану економіки житлово-комунальних підприємств і необхідність інституційного забезпечення їх розвитку» – розглянута організаційна специфіка функціонування підприємств житлово-комунального комплексу, розкрита соціальна спрямованість їхньої діяльності. Визначено, що житлово-комунальна сфера являє собою досить складний комплекс різноманітних підприємств і організацій, господарська діяльність яких

є абсолютно унікальною, але в сукупності їхня робота покликана забезпечити населенню міст і селищ міського типу комфортні умови проживання.

За останні роки в зв'язку з неадекватним співвідношенням темпів зростання інфляції і рівня доходів населення, фінансовий стан підприємств галузі залишається вкрай незадовільним. Це обумовлює прискорену фізичну зношуваність основних фондів, зниження якості комунальних послуг, помітне зростання кількості аварій у мережах водопостачання, водовідведення, теплопостачання, в інженерному обладнанні житлових будинків.

Установлено, що без радикального вдосконалення системи фінансового забезпечення функціонування підприємств вказані проблеми у майбутньому можуть призвести базові підгалузі житлово-комунального комплексу окремих регіонів до масштабних техногенних катастроф. Сьогодні стає очевидним, що незважаючи на низку законодавчих актів Верховної Ради України, Указів Президента України, постанов Уряду щодо визначення термінів переходу на нову систему оплати житла й комунальних послуг, головна мета житлово-комунальної реформи – підвищення якості й надійності надання житлово-комунальних послуг, відкриття ринку цих послуг для приватного бізнесу, ефективного регулювання природних монополій, стимулювання ресурсозбереження, розвиток ініціативи власників житла – не досягнута.

Серед багатьох причин, що обумовили незадовільний хід проведення реформи, в дисертації відмічається недосконалість тарифної політики в діяльності житлово-експлуатаційних організацій, підприємств водопостачання, водовідведення і комунальної енергетики.

Нечіткість визначених критеріїв та ігнорування в минулі роки об'єктивних макроекономічних умов для послідовної індексації (підвищення) тарифів на житлово-комунальні послуги, а також вкрай недостатнє нормативне й методичне забезпечення даного процесу, призвели до того, що регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги у більшості регіонів країни характеризується суттєвими недоліками. Все це є головною причиною постійного накопичення безпрецедентних боргів населення за житлово-комунальні послуги і, врешті решт, кризового фінансового стану підприємств галузі.

Викладені в першому розділі дисертаційного дослідження положення дають підставу вважати, що головним завданням сучасної тарифної політики в галузі житлово-комунального комплексу є перехід від адміністративних методів установації фіксованих цін до ринкових методів їхнього регулювання на основі використання критеріїв еластичної залежності між сукупними доходами родин і потенційним рівнем сплати комунальних послуг, а також наукового інструментарію забезпечення рівноваги ринкової вартості попиту та пропозиції відповідних послуг. При цьому слід враховувати, що властивості й функції житлово-комунальних тарифів визначаються не тільки ринковими закономірнос-

тями ціноутворення, але й специфікою господарської діяльності підгалузей житлово-комунальної сфери.

У другому розділі – «Методичні основи розробки та обґрунтування ринкової вартості послуг підприємств житлово-комунального господарства» визначені найбільш вагомі практичні заходи щодо удосконалення організаційно-методичних підходів до обґрунтування тарифів на: водопостачання, водовідведення, гарячу воду, опалення помешкань в зимовий період року, утримання житлових будинків та прибудинкових територій.

Наголошується важливість чіткого дотримання усіх регламентних процедур організації встановлення тарифів. Практика переконує, що кваліфіковані процедури регулювання тарифів з оплати населенням послуг підприємств житлово-комунального комплексу такі ж важливі й необхідні, як і кваліфіковане, методично правильне соціально-економічне обґрунтування усіх складових встановлюваних тарифів.

Домінуючою складовою в структурі тарифу є собівартість. Цей показник концентрує у собі усі протиріччя, що впливають з різної спрямованості інтересів виробників і споживачів послуг. Відсутність комплексної нормативно-правової і методичної бази відносно багатьох специфічних особливостей формування собівартості послуг у підгалузях житлово-комунального комплексу, створює багато проблем при плануванні й обліку витрат, калькулюванні собівартості послуг, а також при прийнятті рішень щодо індексації тарифів. Важливим заходом з удосконалення сучасної системи ціноутворення в житлово-комунальній сфері повинне стати впровадження якісно нових методичних рекомендацій щодо розробки обґрунтованих техніко-економічних норм і нормативів для формування собівартості послуг житлово-експлуатаційних організацій, підприємств водопостачання і водовідведення та комунальної теплоенергетики. Важливим заходом щодо зниження собівартості комунальних послуг може бути впровадження на підприємствах галузі функціонально-вартісного аналізу експлуатаційних та виробничих витрат.

Принципово важливе значення для правильного розрахунку планової калькуляції собівартості при встановленні тарифів є облік витрат у мережах. Ці витрати автоматично враховуються у фактичній собівартості, яка згодом і визначає вартість комунальних послуг. Разом з тим, як відомо, витрати води, теплоносіїв і електричної енергії досягають нині від 30 до 50% від обсягу реалізованих послуг.

Не враховується при формуванні тарифів вплив інших доходів від позаопераційної і фінансової діяльності на величину надходжень підприємства, а саме: здача в оренду майна, встановлення та обслуговування лічильників, підключення і відключення абонентів, розробка технічних умов для підключення до мереж нових абонентів, узгодження проектної документації, штрафи за само-

вільне підключення до мережі, перевищення лімітів на споживання води промисловими підприємствами та інші види доходів, які можуть служити джерелом зменшення тарифу для населення.

З метою нейтралізації вказаних недоліків автор рекомендує визначати тарифи на воду, водовідведення, опалення помешкань, гаряче водопостачання, утримання будинків і прибудинкової території за новими алгоритмами, які відрізняються від існуючих.

Наприклад, тариф на водопостачання доцільно розраховувати за формулою

$$T_B = \frac{\sum_{i=1}^n P_i^n - (D_1 + D_2)}{O_n + O_D + O_k}, \quad (1)$$

де P_i^n – нормативні витрати по i -м статтях собівартості реалізації води, тис. грн.;

D_1 – додаткові доходи від позаопераційної діяльності підприємства, тис. грн.;

D_2 – компенсація (бюджетні трансферти) на утримання невикористаних виробничих потужностей, тис. грн.;

O_n – обсяг води, споживаної за нормами водоспоживання в будинках без приладів обліку, м^3 ;

O_D – обсяг води, споживаної у будинках, які мають загальнобудинкові прилади обліку, м^3 ;

O_k – обсяг води, споживаної у квартирах, що мають індивідуальні прилади обліку, м^3 ;

n – загальна кількість абонентів, які споживають воду із комунального водопроводу.

Запропоновані в дисертації формули на опалення помешкань і подачу гарячої води відрізняються від існуючих тим, що в них додатково враховуються окремо втрати тепла на опалення помешкань у приміщеннях загального призначення житлових будинків (під'їзди, сходові клітки, підвальні приміщення і горища), а також втрати тепла у внутрішньобудинкових мережах при подачі гарячої води абонентам. Сьогодні ці втрати за даними ряду досліджень складають 12-18% від загального обсягу тепла. Але вважається, що це тепло йде на опалення безпосередньо квартир та гарячу воду, яку мешканці отримують у своїх квартирах. У дійсності нерідко мають місце випадки, коли в результаті незадовільного утеплення під'їздів, підвалів, горищ це тепло втрачається, що спричиняє неякісне опалення квартир і недостатній рівень температури гарячої води.

У дисертації вказується, що нормування і облік втрат тепла на опалення помешкань у приміщеннях загального призначення житлових будинків

(під'їзди, сходові клітки, підвальні приміщення і горища), а також втрат тепла у квартальних і внутрішньобудинкових мережах при подачі гарячої води абонентам примусять теплостачальні й житлово-експлуатаційні організації більш відповідально реалізувати заходи щодо енергозбереження і забезпечувати проведення належним чином підготовку житлового фонду до експлуатації в зимовий період.

Пропозиція автора щодо удосконалення діючого алгоритму з обґрунтування тарифів на утримання будинків і прибудинкових територій полягає в тому, що розмір квартплати не повинен визначатися виключно експлуатаційними витратами. Ці витрати повинні бути зменшені за рахунок «інших» доходів, які одержують житлово-експлуатаційні організації: орендна плата і збори з орендарів за використання нежитлових приміщень, здача макулатури, металолому, харчових відходів, додаткові послуги населенню з ремонту квартир і т. п. Слід зазначити, що за рахунок вказаних джерел житлові організації можуть додатково отримати доходи, що досягатимуть 30-40% від існуючої квартплати.

У третьому розділі дисертації – «Удосконалення організаційно-економічних механізмів збалансування ринкової вартості послуг підприємств житлово-комунального господарства з платоспроможністю населення» запропонована комплексна система економічних механізмів та заходів еластичного коригування житлово-комунальних тарифів.

Один з ключових заходів системи ґрунтується на висновках моделювання оптимізації грошових потоків по платежах населення за послуги житлово-комунальних підприємств. Використовуючи сучасні засоби математичної статистики, теоретичного аналізу, економетрії, оптимального програмування, таку методологію доцільно реалізувати шляхом моделювання послідовного переходу галузі на повну самоокупність.

Запропонована автором соціально-економічна модель, що дозволяє оптимізувати розподіл комунальних платежів по групах населення з різними доходами і за окремими видами послуг, представлена наступним функціоналом лінійної форми:

$$F = c_{11}\alpha_{11} + c_{12}\alpha_{12} + \dots + c_{1m}\alpha_{1m} + c_{21}\alpha_{21} + c_{22}\alpha_{22} + \dots + c_{2m}\alpha_{2m} + \\ + c_{nm}\alpha_{n1} + c_{n2}\alpha_{n2} + \dots + c_{nm}\alpha_{nm} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n c_{ij}\alpha_{ij}, \quad (2)$$

де F – визначуваний функціонал лінійної форми;

$c_{11}, c_{12}, \dots, c_{ij}$ – коефіцієнти вагомості відносної місячної оплати по j -му виду послуг i -ю групою населення;

$c_{ij} = \frac{1}{N_{ij}}$, де N_{ij} – нормативна абсолютна величина місячної оплати j -ї послуги i -ю групою населення;

$N_{ij} = H_{ij} \cdot \tau_{ij}$, де H_{ij} – норма споживання j -ї послуги на одну особу в будь-якому регіоні; τ_{ij} – встановлений тариф на оплату j -ї послуги в будь-якому регіоні).

$\alpha_{11}, \alpha_{12}, \dots, \alpha_{ij}$ – оптимальні значення платежів i -ї групи населення по j -му виду послуг;

n – кількість встановлених у моделі груп населення за рівнем сукупного доходу родин;

m – число встановлених у моделі видів оплачених населенням комунальних послуг.

На основі запропонованої моделі в дисертації виконано розрахунки оптимального розподілу платежів населення за послуги житлово-комунального комплексу по всіх регіонах України, містах Києву і Севастополі. Отримані закономірності дають підставу зробити висновок, що перехід всієї галузі на повну самооплатність доцільно проводити поетапно по окремих підгалузях.

Розраховані реальні коефіцієнти еластичності по регіонах України, містах Києву і Севастополі за 2003-2007 рр. подані в таблиці.

Беручи до уваги економічну суть коефіцієнтів еластичності, можна досить точно визначити на перспективу вірогідний прогноз збільшення розмірів платоспроможності населення за житлово-комунальні послуги в міру зростання доходів. Цей прогноз є «платіжним потенціалом населення по розрахунках за житлово-комунальні послуги».

Платіжний потенціал населення автор рекомендує розраховувати за формулою

$$R_n = D_B \cdot I \cdot E / \chi_H, \quad (3)$$

де R_n – потенційна сума зростання платежів за послуги житлово-комунальних підприємств у розрахунку на одного жителя регіону в прогнозованому році, грн.;

D_B – доходи одного жителя регіону в базисному році, грн.;

I – індекс зростання доходів у прогнозованому році;

E – прийнятий для прогнозованого періоду коефіцієнт еластичності;

χ_H – чисельність населення регіону в прогнозованому періоді.

Розраховані в дисертаційній роботі прогнозні показники потенційного зростання платежів населення стали основою для розробки імітаційних моделей можливості покриття довгострокової заборгованості населення за послуги підприємств житлово-комунального комплексу для всіх регіонів України, міст Києва і Севастополя.

**Значення коефіцієнтів еластичності
(фрагмент показників по окремих регіонах, містах Києву і Севастополю)**

№ п/п	Області України, міста Київ і Севастополь	Точкові коефіцієнти еластичності		Дуговий коефіцієнт еластичності за 2003-2007рр. Е _д
		2003р. Е ₁	2007р. Е ₂	
1	2	3	4	5
1	АР Крим	0,056014	0,137946	0,098839
2	Вінницька	0,063809	0,208199	0,142037
3	Волинська	0,043844	0,135717	0,092099
4	Дніпропетровська	0,171697	0,300855	0,241737
5	Донецька	0,083377	0,168895	0,128228
6	Житомирська	0,040128	0,126791	0,085508
...
25	Чернігівська	0,041262	0,121644	0,083212
26	м. Київ	0,266065	0,326045	0,297333
27	м. Севастополь	0,150901	0,232284	0,193641

Заключним етапом еластичного збалансування ринкової вартості житлово-комунальних послуг і платіжної спроможності населення має бути розробка трьох балансових моделей:

1. Модель розрахунку суми нормативних платежів населення за житлово-комунальні послуги за скоригованими тарифами;
2. Модель прогнозних платежів населення за житлово-комунальні послуги з урахуванням коефіцієнтів еластичності.
3. Модель визначення обсягів фінансування субсидій населенню на сплату житлово-комунальних послуг.

Зазначені моделі автор рекомендує розробляти у формі матриць, які наводяться у дисертації. Для кожної моделі розроблені автором формули розрахунків. Так, загальну суму нормативних платежів всього населення будь-якого регіону за всі види житлово-комунальних послуг рекомендується розраховувати за формулою

$$Z_{\text{НП}} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n Z_{ij} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n U_{ij} \times R_{ij} . \quad (4)$$

Тут Z_{ij} – суми сплати певною i -ю групою населення вартості всіх видів житлово-комунальних послуг;

U_{ij} – вартість нормативної сплати за кожним видом послуг на одну особу, грн., (наприклад, U_1 – розмір нормативної оплати за житло, U_2 – розмір нормативної оплати за холодну воду і т.п.);

m – число кліток моделі, які містять параметри нормативної сплати за кожним видом послуг;

n – число кліток моделі, які містять показники чисельності груп населення, розподілених за розмірами сукупного доходу родин на одну особу;

R_{ij} – групи населення певного міста, розподілені за рівнем доходів на одного жителя.

Запропонована автором матриця розрахунку прогнозних платежів населення за житлово-комунальні послуги з урахуванням коефіцієнтів еластичності наведена на рисунку.

		Вартість нормативної сплати за послуги ЖКГ на одну особу, грн.							
		<div><div><div>j</div><div>i</div></div></div>	U_1	U_2	...	U_j	<div><div><div>m</div><div>n</div></div></div>		
Групи населення, які розподілені за рівнем доходів	R_1	<div><div>λ_{11}</div><div>$Z_{11}= U_1* R_1$</div></div>	<div><div>λ_{12}</div><div>$Z_{12}= U_2* R_1$</div></div>	...	<div><div>λ_{1j}</div><div>$Z_{1j}= U_j* R_1$</div></div>	E_1	Суми прогнозних платежів населення за послуги ЖКГ по групах населення, тис. грн.		
	R_2	<div><div>λ_{21}</div><div>$Z_{21}= U_1* R_2$</div></div>	<div><div>λ_{22}</div><div>$Z_{22}= U_2* R_2$</div></div>	...	<div><div>λ_{2j}</div><div>$Z_{2j}= U_j* R_2$</div></div>	E_2			
			
			
			
	R_i	<div><div>λ_{i1}</div><div>$Z_{i1}= U_1* R_i$</div></div>	<div><div>λ_{i2}</div><div>$Z_{i2}= U_2* R_i$</div></div>	...	<div><div>λ_{ij}</div><div>$Z_{ij}= U_j* R_i$</div></div>	E_i			
		G_1	G_2	...	G_j				
		Суми прогнозних платежів населення за вида- ми послуг з урахуванням коефіцієнтів еластич- ності, тис. грн.							

Рис. Модель прогнозних платежів населення за житлово-комунальні послуги з урахуванням коефіцієнтів еластичності

Модель має наступні параметри:

λ_{ij} – коефіцієнти дугової еластичності, що характеризують зміну рівня платежів i -ї групи населення за j -м послугами залежно від зміни сукупних доходів родин і розмірів тарифів на житлово-комунальні послуги;

E_i – суми прогнозних платежів за послуги підприємств житлово-комунального комплексу по групах населення, розподілених за рівнем доходів, тис. грн.;

G_j – суми прогнозних платежів населення за видами послуг з урахуванням коефіцієнтів еластичності, тис. грн.

Загальний обсяг фінансування субсидій, необхідних для надання населенню допомоги у зв'язку з введенням нових тарифів, рекомендується розраховувати за формулою

$$Z_C = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n Z_{ij} \times \mu_{ij} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n U_{ij} \times R_{ij} \times \mu_{ij}, \quad (5)$$

де μ_{ij} – питома вага субсидій у нормативній сумі сплати за новими тарифами i -ю групою населення по j -м житлово-комунальним послугам;

Загальна сума прогнозних платежів населення за житлово-комунальні послуги з урахуванням коефіцієнтів еластичності, розраховується за формулою

$$Z_{PP} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n Z_{ij} \times \lambda_{ij} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n U_{ij} \times R_{ij} \times \lambda_{ij}, \quad (6)$$

Різниця

$$\rho = Z_{HP} - Z_{PP} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n U_{ij} \times R_{ij} - \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n U_{ij} \times R_{ij} \times \lambda_{ij} \quad (7)$$

характеризує вірогідну суму, яка може бути не сплачена населенням за спожиті житлово-комунальні послуги при підвищенні тарифів. Цей показник необхідно ретельно проаналізувати з метою його нейтралізації за рахунок зниження собівартості виробництва й постачання послуг, непрямого регулювання податків та виділення з бюджету додаткових коштів на покриття збитків житлово-комунальних підприємств.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено науково-практичне завдання стосовно узагальнення та розвитку науково-теоретичних положень, обґрунтування і розробки методичних підходів щодо організаційно-економічного забезпечення збалансованості ринкової вартості житлово-комунальних послуг і платіжної спроможності насе-

лення, що дозволяє створити фінансові умови для суттєвого покращення якості комунального обслуговування населення.

1. Реформування житлово-комунального комплексу і спроби адаптувати ринкові механізми ціноутворення до особливостей господарської діяльності галузі зазнали невдачу. Про це свідчить безперервне зростання довгострокової заборгованості населення підприємствам житлово-комунального комплексу, хронічне недофінансування галузі, суттєве погіршення технічного стану інженерної інфраструктури міського господарства. В дисертації зазначено, що перманентний кризовий фінансовий стан житлово-комунальних підприємств обумовлюється протиріччями між ринковими принципами і сформованою практикою проведення цінової політики у житлово-комунальному секторі економіки. Перегляд тарифів у всіх регіонах України, як правило, не приводить до повного і стійкого покриття вартості послуг житлово-комунального комплексу. Високі темпи зростання цін на енергоносії і матеріали, а також пасивність житлово-комунальних підприємств щодо здійснення структурних перетворень і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призвели до значного зростання збитковості галузі.

2. Виконаний аналіз галузевих особливостей, властивостей і функцій житлово-комунальних тарифів, їхнього прояву в ринковій взаємодії попиту та пропозиції вартості комунальних послуг вказує на необхідність кардинальних змін існуючої недосконалої практики ціноутворення, коли використовуючи для обґрунтування тарифу формулу «собівартість плюс прибуток», у собівартість закладаються фактичні витрати, що нерідко формуються як результат неефективної господарської діяльності підприємств у минулі роки. Тому в дисертації зроблено висновок, що актуальним завданням сучасної тарифної політики у сфері житлово-комунального господарства є перехід від однобічних витратних методів встановлення фіксованих цін до ринкових методів їхнього саморегулювання на основі використання наукового інструментарію забезпечення цінової рівноваги попиту та пропозиції на послуги житлово-комунального господарства як життєво необхідного складового компоненту всієї сукупності суспільних благ.

3. Організаційні процедури і регламенти регулювання тарифів з оплати населенням послуг житлово-комунального комплексу, що використовуються сьогодні органами місцевого самоврядування, далекі від досконалості. Відсутні критерії умов для визначення необхідної періодичності перегляду тарифів; недостатньо чітко визначений стандартний перелік техніко-економічних розрахунків, що забезпечують вірогідність і прозорість їхнього обґрунтування; місцеві органи влади поки що не забезпечені необхідною методичною і нормативно-правовою базовою документацією з проведення фахових аудиторських перевірок і незалежної експертизи соціально-економічного обґрунтування тарифів.

4. Доведено, що житлово-комунальні тарифи, які періодично вводяться у регіонах, повинні формуватися на розширеній системі критеріїв. Вони, крім собівартості, зобов'язані враховувати кон'юнктуру ринку, структуру і співвідношення попиту та пропозиції вартості комунальних послуг; динаміку інфляційних процесів; порівнювати обсяг і структуру споживання суспільних благ; рівень реальних доходів різних соціальних груп населення та ступінь його зайнятості на ринку праці; розподіл сукупних доходів домогосподарств за квінтільними і децимальними групами; ступінь використання виробничих потужностей, режими споживання послуг, обмежувати марнотратне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Нова цінова політика повинна передбачати впровадження гнучких механізмів підтримки соціально незахищених верств населення.

5. Існуючі методичні рекомендації з обґрунтування житлово-комунальних тарифів обмежуються регламентацією лише витрат, що формують розміри ціноутворюючих показників. Такий однобічний підхід є витратним і не може вважатися ринковим без аналізу забезпечення рівноваги ціни попиту та пропозиції на ринку житлово-комунальних послуг. В якості критерію оцінки реальної платіжної спроможності населення у дисертаційній роботі пропонується і доводиться можливість використання коефіцієнтів еластичності, що характеризують статистичну залежність розмірів сплати за комунальні послуги від зростання сукупних доходів домогосподарств. Беручи до уваги економічну суть коефіцієнтів еластичності, у дисертації сформульована та вирішена задача оптимізації грошових потоків, що забезпечують мінімізацію заборгованості домогосподарств за послуги житлово-комунального комплексу. В основу параметрів завдання були покладені статистичні дані всіх регіонів України, а також міст Києва й Севастополя про розміри заборгованості по квартирній платі, динаміці зростання доходів на душу населення і відповідних коефіцієнтів еластичності зміни структури платежів населення.

6. Проведене в дослідженні на основі використання методу лінійного програмування імітаційне економіко-математичне моделювання переходу населення на 100-відсоткову оплату ринкової вартості послуг підприємств житлово-комунального комплексу дозволило встановити, що найбільш раціональним вектором вирішення цієї проблеми є послідовний перехід на повну оплату послуг окремо по кожній підгалузі: на першому етапі – підприємства водопостачання і водовідведення, на другому етапі – житлово-експлуатаційні організації і на третьому етапі – підприємства комунальної енергетики. Це дозволить суттєво скоротити обсяги розрахунків по адресних житлових субсидіях і у короткий термін призупинити процес відтворення боргів населення за квартирну плату.

7. Діючий механізм соціального захисту населення від підвищення вартості житлово-комунальних послуг не виконує повною мірою своє завдання, оскільки величина житлових субсидій не кореспондується з індексацією розмірів прожиткового мінімуму. В дисертації рекомендується ряд заходів щодо удосконалення організаційних підходів до нормативного регулювання диференціації надання адресних житлових субсидій і рівня обов'язкової оплати домогосподарствами встановлених розмірів квартплати залежно від передбаченого законодавством прожиткового мінімуму громадян та належності родин до відповідної квінтільної групи розподілу населення за розміром середньодушових сукупних доходів громадян. Для визначення сум бюджетного покриття витрат з надання населенню адресних житлових субсидій автором пропонується впровадження розробки трьох балансів: балансу нормативних платежів населення за житлово-комунальні послуги по скоригованими тарифами, балансу прогнозних платежів з урахуванням коефіцієнтів еластичності і балансу джерел фінансування адресних субсидій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

а) у монографіях

1. Тітяєв В.В. Житлово-комунальні тарифи на утримання житлових будинків і прибудинкових територій, централізоване водопостачання і водовідведення, опалення будинків і гаряче водопостачання [монографія] / Віктор Вікторович Тітяєв. – Х.: «ХНАМГ», 2008. – 273 с.

б) у наукових фахових виданнях за переліком ВАК:

Особисті

2. Титяев В.В. Пути развития и ускорения реформы в жилищно-коммунальном хозяйстве / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 1999. – Вып.19. – С. 199-203.
3. Титяев В.В. Актуальные задачи реформы учета в жилищно-коммунальном хозяйстве / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 1999. – Вып.20. – С. 35-37.
4. Титяев В.В. Имитационное моделирование как основа совершенствования жилищно-коммунальных тарифов / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2000. – Вып.24. – С. 147-150.
5. Титяев В.В. Задачи совершенствования управления затратами в жилищно-коммунальном хозяйстве / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2000. – Вып.26. – С. 67-71.
6. Титяев В.В. Влияние наличия оборотных средств на результаты хозяйственно-финансовой деятельности предприятий / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2001. – Вып.28. – С. 264-266.

7. Титяев В.В. К вопросу о тарифном регулировании жилищно-коммунальных услуг / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2001. – Вып. 31. – С. 169-173.

8. Титяев В.В. Ценообразование на основе функционально-стоимостного метода анализа / В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2003. – Вып. 50. – С. 185-288.

9. Тітяєв В.В. Поліпшення організації надання населенню адресних житлово-комунальних субсидій / В.В. Тітяєв // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2007. – Вып. 77. – С.76-80;

у співавторстві

10. Титяев В.В. Особенности инвентаризации, оценки и учета объектов жилищно-коммунального хозяйства в рыночных условиях. / Н.И. Дегтярев, В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – К.: Техніка, 2003. – Вып. 52. – С. 208-212. *(Особистий внесок здобувача – запропоновано доповнити технічні паспорти на житлові будинки рядом економічних показників, що дозволить точніше визначати експлуатаційні витрати на утримання помешкань).*

11. Титяев В.В. Разработка корпоративной информационной системы коммунальной собственности города. / Н.И. Дегтярев, Г.И. Бондаренко, В.В. Титяев // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – Київ: Техніка, 2004. – Вып. 54. – С. 247-252. *(Особистий внесок здобувача – сформульовані положення щодо ефективності впровадження комп'ютерних технологій для функціонування інформаційної системи);*

в) у матеріалах конференцій:

Особисті

12. Титяев В.В. Прибыль коммунальных предприятий как база налогообложения. / В.В. Титяев // XXX науково-технічна конференція викладачів, аспірантів і співробітників Харківської державної академії міського господарства. Частина 3. Суспільно-економічні науки. – Х.: ХДАМГ, 2000. - С. 59.

13. Титяев В.В. Совершенствование расчетных механизмов по жилищно-коммунальным льготам и субсидиям / В.В. Титяев // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реалізація регіональних програм реформування та розвитку житлово-комунального господарства», м. Алушта, АР Крим, 2005. - С. 185-188.

14. Титяев В.В. Нормирование расходов электроэнергии на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства как механизм снижения себестоимости / В.В. Титяев // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи енерго-, ресурсозбереження житлово-комунального господарства», м. Алушта, АР Крим, 2005. - С. 214-217.

15. Титяев В.В. Оптимизация денежных потоков как путь к стабильности платежей населения за услуги энергопотребления и жилищно-коммунального

хотязйства / В.В. Титязев // Матеріали 2-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи енерго-, ресурсозбереження житлово-комунального господарства», м. Алушта, АР Крим, 2006. – С. 216-220.

16. Титязев В.В. Улучшение организации предоставления населению адресных жилищно-коммунальных субсидий / В.В. Титязев // XXXIII науково-технічна конференція викладачів, аспірантів і співробітників Харківської національної академії міського господарства. Частина 3. Суспільно-економічні науки. – Х.: ХНАМГ, 2006. - С. 8-10.

17. Тітязев В.В. Моделювання погашення заборгованості населення за житлово-комунальні послуги / В.В. Тітязев // XXXIV науково-технічна конференція викладачів, аспірантів і співробітників Харківської національної академії міського господарства. Частина 3. Суспільно-економічні науки. – Х.: ХНАМГ, 2008. - С. 17-19.

18. Тітязев В.В. Вдосконалення системи надання населенню адресних житлово-комунальних субсидій / В.В. Тітязев // Матеріали 2-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Проблеми економіки, управління та розвитку підприємств у сучасних умовах» 12-13 березня 2008 р., Частина 1. – Х.: ХДТУБА, 2008.- С. 34-35;

у співавторстві

19. Тітязев В.В. Про персоніфікацію адресних житлово-комунальних субсидій / Н.І. Гордієнко, В.В. Тітязев // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Використання інформаційних технологій в обліку і аудиті», – Х.: ХНАМГ, 2007, - С. 26-27. *(Особистий внесок здобувача – обґрунтовується доцільність впровадження персоніфікації адресних житлово-комунальних субсидій населенню).*

20. Тітязев В.В. Оптимізація трансакційних витрат при формуванні ціни купівлі-продажу житлових помешкань / Н.І. Гордієнко, М.І. Дегтярьов, В.В. Тітязев // XXXIV науково-технічна конференція викладачів, аспірантів і співробітників Харківської національної академії міського господарства. Частина 3. Суспільно-економічні науки. – Х.: ХНАМГ, 2008. - С.133-134. *(Особистий внесок здобувача – визначено вплив трансакційних витрат на формування вартості житлово-комунальних тарифів).*

АНОТАЦІЯ

Тітязев В.В. Організаційно-економічне забезпечення збалансованості ринкової вартості житлово-комунальних послуг з платіжною спроможністю населення. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Харківська національна академія міського господарства, Харків, 2009.

Подаються до захисту положення та методичні рекомендації щодо обґрунтування потенційної платіжної спроможності населення з повної оплати ринкової вартості житлово-комунальних послуг на основі визначення залежності коефіцієнтів еластичності рівня сплати комунальних послуг від динаміки підвищення сукупних реальних доходів населення.

Встановлено, що житлово-комунальні тарифи, що вводяться періодично органами місцевого самоврядування, повинні відображати кон'юнктуру ринку, структуру і співвідношення попиту та пропозиції; враховувати динаміку інфляційних процесів. При реформуванні житлово-комунального комплексу нова цінова політика повинна передбачати впровадження гнучких механізмів підтримки соціально незахищених верств населення.

Ключові слова: платоспроможність населення, житлово-комунальні тарифи, коефіцієнт еластичності, субсидії, економіко-математичні моделі.

АННОТАЦИЯ

Титяев В. В. Организационно-экономическое обеспечение сбалансированности рыночной стоимости жилищно-коммунальных услуг и платежной способности населения. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). Харьковская национальная академия городского хозяйства, Харьков, 2009.

Выносятся на защиту положения и методические рекомендации по обоснованию потенциальной платежной способности населения относительно полной оплаты рыночной стоимости жилищно-коммунальных услуг на основе определения зависимости коэффициентов эластичности уровня оплаты коммунальных услуг от динамики повышения совокупных реальных доходов населения.

Существующие методические рекомендации по обоснованию жилищно-коммунальных тарифов ограничиваются регламентацией лишь расходов, которые формируют размеры ценообразующих показателей. Такой подход является затратным и не может считаться рыночным без анализа обеспечения равновесия цены спроса и предложения на рынке жилищно-коммунальных услуг.

Установлено, что жилищно-коммунальные тарифы, которые вводятся периодически органами местного самоуправления, должны отображать кон'юнктуру рынка, структуру и соотношение спроса и предложения; учитывать динамику инфляционных процессов. При реформировании жилищно-коммунального хозяйства новая ценовая политика должна предусматривать внедрение гибких механизмов поддержки социально незащищенных слоев населения.

В диссертации сформулирована и решена задача оптимизации денежных потоков, которые обеспечивают минимизацию задолженности домохозяйств за услуги жилищно-коммунального хозяйства. В основу параметров задачи были положены статистические данные всех регионов Украины о размерах задолженности по квартирной плате, динамике роста доходов на душу населения и соответствующих коэффициентов эластичности изменения структуры платежей населения.

Проведенное в исследовании имитационное экономико-математическое моделирование перехода населения на 100-процентную оплату рыночной стоимости услуг предприятий жилищно-коммунального комплекса позволило установить, что наиболее рациональным вектором решения этой проблемы является последовательный и поэтапный переход на полную оплату услуг отдельно по каждой подотрасли. Это даст возможность в короткий срок приостановить процесс репродуцирования долгов по квартирной плате.

Ключевые слова: реформа, платежеспособность населения, жилищно-коммунальные тарифы, коэффициент эластичности, субсидии, экономико-математические модели.

ANNOTATION

Tityaev V.V. Organizational-economic maintenance of equation of market cost of housing-communal services and payment ability of the population. – Manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Economic Sciences (PhD in Economics), specialty 08.00.04 – economy and management of enterprises (by kinds of economic activity). Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Kharkiv, 2009.

Propositions and methodical recommendations as to substantiation of potential payment ability of the population concerning full payment of market cost of housing-communal services on the basis of definition of dependence of coefficients of elasticity of the level of payment of communal services on the dynamics of increase of cumulative real incomes of the population are presented for the defense.

It is determined that housing-communal tariffs that are introduced periodically by local administrative bodies must reflect market condition, structure and correlation of supply and demand; consider the dynamics of inflation processes. While reforming housing-communal complex the new price policy is to provide for the introduction of flexible mechanisms of support of socially insecure layers of the population.

Keywords: reform, payment ability of the population, housing-communal tariffs, coefficient of elasticity, subsidy, economic-mathematical models.

ТІТЯЄВ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБАЛАНСОВАНOSTІ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ З ПЛАТІЖНОЮ СПРОМОЖНІСТЮ
НАСЕЛЕННЯ**

Спеціальність: 08.00.04 – Економіка і управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск

д.т.н., проф. В.І. Торкатюк

Підп. до друку _____
Друк на ризографі
Замовл. № _____

Формат 60x84 1/16
Умовн.-друк. арк. 0,9
Тираж 100 прим.

Папір офісний

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
